

H E L S I N K I

Erik-Ward Geerlings

"In diesem Lande und in dieser Zeit..."
- Bertolt Brecht -

1.

X.

in de stationsrestauratie van Helsinki zitten twee zwarte Afrikanen

Y. (*verbetert hem*)

mannen met een zwart Afrikaans uiterlijk

X.

dat zeg ik toch - - -?

Y.

ze drinken bier en roken sigaretten

X.

zwarte Afrikanen hebben toch een zwart Afrikaans uiterlijk

Y.

niet altijd

X.

zou het - ?

Y.

de ene is tamelijk groot en dik

X.

dik?

Y.

de ander een heel stuk kleiner en op het magere af

X.

die ben jij dan zeker

Y.

ze kennen elkaar niet
maar na enige tijd beginnen ze een gesprek
in het kiswahili

X.

kiswahili

Y.

als ze Congo niet waren ontvlucht
hadden ze elkaar nooit ontmoet
maar toevallig

door talloze bijzondere omstandigheden
zijn ze allebei gestrand
in de stationsrestauratie van Helsinki
daar
kunnen ze niet verder vluchten
dan in een glas bier
dorstig
verlangend naar een enkel woord in hun eigen taal

X.
mijn kiswahili is niet zo heel indrukwekkend

Y.
dat maakt niet uit
toe nu maar
scène één

X.
bier hoeft geen bier te zijn
en sigaretten geen sigaretten
maar als je ergens wilt wonen
moet een paspoort wel een paspoort zijn
eigenlijk is een paspoort meer waard dan een mens
het is ook geavanceerder
een mens kan altijd en overal worden gefabriceerd
zonder nadenken en zelfs zonder reden
maar een paspoort - -
een paspoort wordt - als het goed is - meteen erkend
terwijl een mens nog zo goed kan zijn en toch geen erkenning vindt
de mens is niet meer dan een bewaarplek voor het paspoort
zoals je waardevolle zaken in een kluis doet
de kluis op zich heeft geen waarde
toch heeft een paspoort een mens ook nodig
zoals een chirurg een zieke nodig heeft
of een dictator een volk

Y.
bier en sigaretten
meer heb je niet nodig om een volk te onderdrukken

X.
het belangrijkste is dat ze niet voor elkaar onder doen
bier en sigaretten
maar goed dat het er geen van beide is
dat is in ieder geval consequent
anders zou je hier toch geen restaurant kunnen neerzetten
ik neem aan dat de koffie hier ook geen koffie is
stel dat de koffie wel koffie was maar het bier geen bier
dan zou het bier zich toch wel minderwaardig voelen

Y. *(opent een denkbeeldig flesje bier)*
jij nog één - ?

X. *(offreert Y. een zogenaamde sigaret)*
en jij nog een eh - - -

Y.
begrijp jij waarom het registreren en tellen van mensen
hier zo belangrijk wordt gevonden?
die hang naar orde is een obsessie
een beetje wanorde moet er wel zijn vind ik
anders wordt het onmenselijk
een klein beetje corruptie
als niemand zich meer laat omkopen wordt het onmenselijk

X.
een minimum aan orde moet er wel zijn vind ik

Y.
ik heb een commandant gekend
die was zo extreem ordelijk
dat als hij iemand sloeg
de striemen op de huid een bepaald patroon moesten hebben
anders sloeg hij nog liever niet

X.
de zinloosheid vraagt om een orde
zinloze handelingen vragen om structuur
anders hou je ze niet vol
dan word je gek of je komt in opstand

Y.
in een land waar teveel orde heerst wil ik niet blijven

X.
ga dan maar weer naar Zaïre

Y.
dat heet tegenwoordig Democratische Republiek Congo

X.
oja?

Y.
de grote dikke houdt zich een beetje van de domme

X.
ik ben niet dik

Y.
slordigheid biedt ook vaak voordelen
denk aan de oorlog

X.
ik wil niet aan de oorlog denken

Y.
een bevel dat te langzaam wordt uitgevoerd redt soms mensenlevens

X.
ik wil niet aan de oorlog denken

Y.

ik wil alleen maar zeggen dat
bij verkeerde plannen een nonchalante uitvoering een zegen kan zijn
denk aan het uitzettingsbeleid

X. (blaast van zich af)

ik wil ook even niet aan uitzettingsbeleid denken

Y.

de dunne neger liet zich niet imponeren

X.

o nee?

Y.

nee

X.

okay

sorry

Y.

ach

(moet lachen)

X. (lacht mee)

uitzettingsbeleid

het woord alleen al

Y.

ja - (houdt ineens met lachen op)

- - - dan weten ze het even niet meer

drinken hun bier op

en vertrekken

de twee Congolezen

ieder zijns weeg

en niet in de verwachting dat ze elkaar ooit nog zullen zien

2.

X.

tweede scène

Y.

de volgende dag zitten ze er weer

in de stationsrestaurant van Helsinki

de twee mannen uit Congo

de een ontvluchtte anderhalf jaar geleden de coltan mijnen in het oostelijk deel van de Congo

de ander dwaalde al wat langer rond door Europa

wil eigenlijk terug naar zijn geboorteland

maar aarzelt - - -

X.
ik aarzel niet maar wacht het juiste moment af

Y.
en wanneer komt dat dan
het juiste moment?

X.
na de verkiezingen

Y.
die zijn toch binnenkort

X.
éérlijke verkiezingen

Y.
wíl je wel terug?

X.
tuurlijk wil ik terug
jij toch ook

Y.
absoluut
maar ik ben getraumatiseerd

X.
dat is niet leuk

Y.
nee

X.
ik trouwens ook
en ik ga pas terug als het veilig is
als ik nu zou gaan word ik meteen opgepakt
en ik heb al eens vastgezet

Y.
ben je gemarteld?

X.
hoe weet je dat

Y.
omdat ik het zie omdat ik ook gemarteld ben

X.
drie van mijn tenen zijn afgezet

Y. (*wil het niet zien*)
ik geloof het wel

X.
zonder reden zonder proces

na twee maanden mocht ik ineens gaan
en besloot in het buitenland op betere omstandigheden te wachten
en zo kwam ik in Bayern München terecht

Y.
Bayern München

X.
daar heb ik 3 jaar gewoond
als je het slim speelt en op tijd weg bent
kun je in bijna alle landen in Europa
wel een paar jaartjes wonen
als je maar zorgt dat je op tijd weg bent
voordat ze je op het vliegtuig naar Kinshasa zetten
Duitsland is een gastvrij land
maar mijn tijd was om en toen ben ik doorgereisd
naar Nederland

Y.
Nederland

X.
dat ligt zo'n beetje naast Denemarken
daar woonde ik in een plaatsje dat heette Delfsel
helemaal bovenin bij de zee
twee jaar gewoond in een betonnen flatje
en toen er uit gegooid
niet omdat ik niet keurig huur betaalde
maar omdat ik geen gordijnen had

Y.
verlinkt door de overburen

X.
dat gebeurt daar veel
heb ik me laten vertellen
en toen werd ik uitgezet maar ik moest eerst nog wachten
in een zogeheten uitzetcentrum Appel of zo
met nog een paar honderd anderen
lang niet allemaal uit Afrika
een week voor ik op het vliegtuig naar Kinshasa werd gezet ben ik vertrokken
gewoon overdag
de grens overgelopen
toen was ik terug in Duitsland en ben ik gaan liften
tot Tallinn
mooie stad Tallinn
daar heb ik toen 2 maanden als kok gewerkt
toen kon ik een kaartje voor de boot kopen

Y.
wilde je daar niet blijven?

X.
nee ik had me daar wat problemen op de hals gehaald

Y.

wat voor problemen dan

X.

eigenlijk wilde ik naar Amerika

Y.

maar waarom moest je dan weg uit Tallinn

X.

vertel ik nog wel eens

Y.

waarom niet nu?

X.

hou 'ns op zeg
volgende scène

Y.

waarin Nzuri vertelt waarom hij weg moest uit Tallinn

X.

maakt het iets uit waarom ik weg moest uit Tallinn?
misschien moest ik daar wel weg om jou tegen te komen

Y.

maar dat wist je toen toch nog niet
dat kon je niet weten

X.

misschien toch wel
ik denk nu dat ik het wel wist
dat ik het absoluut zeker wist

Y.

Nzuri kijkt Habari wat broeierig aan
Habari moet daar niets van hebben en keert zich af
dan weten ze allebei even niets meer te zeggen
nemen afscheid
en gaan allebei een kant op

3.

X.

Nzuri komt de volgende dag naar de stationsrestauratie
in de verwachting dat hij Habari weer zal treffen
hij bestelt een halve liter bier en gaat zitten aan de tafel
die ondertussen hun vaste plek was geworden
bier in Finland is eigenlijk onbetaalbaar
in Kinshasa zou hij meer dan een week kunnen leven van het geld
dat hij nu aan het kortstondig geluk van een glas bier besteedt
halverwege het glas is Habari er nog steeds niet
en hij geeft de moed op hem vandaag nog te zien
dan drinkt hij de tweede helft heel langzaam uit

alsof hij zijn vriend nog een kans wil geven om te verschijnen.
Nzuri beseft dat hij behalve zijn naam eigenlijk nauwelijks iets van Habari weet
niet waar hij verblijft in Helsinki
noch waar hij precies vandaan komt
Nzuri heeft het grootste deel van zijn leven in Kinshasa gewoond
hij heeft de technische hogeschool doorlopen en daarna jaren als chemisch analist gewerkt
even voor de val van Mobutu werd het bedrijf in brand gestoken
hij verloor zijn baan
en dat was niet het enige dat hem ontviel in die jaren
hij had meer baat gehad bij de orde van de dictatuur
- hoe corrupt die ook was -
dan bij de chaos die er op volgde
en hij vluchtte naar Europa
daar had zijn opleiding hem trouwens geen werk opgeleverd
het werk was er zo gespecialiseerd
en de ontwikkelingen gingen zo razendsnel
dat als je er maar even uitlag
je geen kans meer kreeg om binnen te komen
ook in Helsinki was hij meteen naar werk gaan zoeken

Y.

bij Nokia

X.

ja

nou en?

jij komt in deze scène trouwens helemaal niet voor

Nzuri zit alleen in de stationsrestaurant

en hij mist zijn vriend

hij mijmert wat voor zichzelf

dat is deze scène

Y.

nou goed ga je gang

X.

...dat als je er maar even uitlag

je geen kans meer kreeg om binnen te komen

ook in Helsinki was hij meteen naar werk eh...

volgende scène

4.

X.

op een ochtend

Y.

was het ochtend?

X.

treffen de vrienden elkaar weer

en omdat het nog vroeg was en ze een helder hoofd hebben

stelt Nzuri voor eens te proberen

afstand te nemen en na te denken

over de wereld eens echt na te denken

Y.

in Europa

is het de gewoonte afstand te nemen als je wilt nadenken

alsof je de dingen van een afstand pas kunt zien

dat is vreemd

je moet juist op de dingen af

er in verdwijnen

om erachter te komen wat ze zijn

X.

en als het niet meteen lukt iets zinnigs te denken

dan moeten we harder denken

keihard denken moeten we

proberen

dat kost toch verder niets

hooguit nog een glas bier

Y.

om het weer allemaal te kunnen vergeten

X.

in het hart van de beschaving is het leven zo ingewikkeld geworden

dat ook de meest scherpzinnige geest het niet meer kan overzien

laat staan dat hij voorspellingen zou kunnen doen

daarom heeft de politiek het hier zo moeilijk

Y.

vind je dat denk je dat?

de politiek heeft het hier toch geweldig voor elkaar

als je dat vergelijkt hoe het bij ons toe gaat

X.

in Zaïre

Y.

ben je er al zo lang niet geweest?

X.

die vraag ging Nzuri liever uit de weg

en hij trok zich terug in stilzwijgen

Y.

ben jij nog aan het denken?

X.

ik dacht aan Heisenberg

aan de onzekerheidsrelatie van Heisenberg

Y.

waar ligt dat ook weer?

X.

Heisenberg is een bekend natuurkundige

kwantumtheoreticus

die de Nazi's hielp bij het ontwikkelen van atoombom
wat ze gelukkig minder snel deden dan de Amerikanen

Y.

ik weet niet of dat nu zo'n geluk is geweest

X.

maar waar die Heisenberg veel bekender om is geworden is
zoals het genoemd wordt de 'onzekerheidsrelatie'
waar het om gaat is dat de manier waarop je naar iets kijkt
het ding waar je naar kijkt zo - - - verandert
dat het eigenlijk het ding niet meer is

Y.

wat voor dingen dan bijvoorbeeld

X.

alle dingen
maar het geldt vooral voor de allerkleinste, elementaire deeltjes
die veranderen van plaats en vaak ook nog van snelheid zodra je ze probeert te meten
je kunt ze dus niet vangen
ja wel zo'n beetje
maar niet exact
niet zo exact als je zou willen

Y.

zou je dat dan willen?

X.

ja
ik zou dat best willen

Y.

misschien gaat het er niet om ze te zien
maar om de macht die ze hebben te ondergaan
om erdoor bezield te worden
het wordt iedere dag vroeger licht zie je dat
gisteren om deze tijd schemerde het nog
en nu - - -

X.

Nzuri en Habari kijken naar buiten
het wordt in korte tijd helemaal licht

5.

X.

en jij dan?

Y.

hoe bedoel je?

X.

jij komt niet uit Kinshasa, toch?

Y.
Kivu

X.
de rimboe
gevlucht zeker
voor milities

Y.
ja

X.
Tutsi's?
Hutu's?
Maimai?

Y.
ja

X.
allemaal?

Y.
en Burundi's
en de Congo's

X.
je bedoelt het regeringsleger?

Y.
ook
die zijn heel erg
maar de Burundi's waren de ergste voor mij
ik heb mijn vrouw en vijf kinderen verloren
in Kitembu
eentje leeft nog
bij mijn broer
eentje werd ziek
en eentje is door een vrachtwagen overreden
Burundi's
doorgereden
twee zijn er ontvoerd
mijn vrouw ook
en vermoord

X.
het spijt me
wil je er wel over praten?

Y.
ik wil bier

X.
hoe lang is het geleden - -
dat je vrouw en kinderen - -

Y.

Kitembu bestaat niet meer
de Burundi's hebben ons dorp helemaal kapot gemaakt
vier jaar geleden
iedereen is gevlucht of dood
ik ook
ik ben gevlucht én dood

X.

en je vrouw - -

Y.

op een dag lag de pet van mijn oudste zoon voor de deur
met een brief er in
ze wilden 2000 dollar of ze zouden mijn kinderen
en mijn vrouw - -

X.

en ze - - -

Y.

ik kon niet betalen

X.

beesten zijn het

Y.

ik ben naar Sudan gelopen
door het woud
maïs bananen maïs bananen en nog meer bananen
even over de grens vond ik een motor

X.

wist je zeker dat ze dood waren?

Y.

wie?

X.

je vrouw en - - -

Y.

ja
daarna ben ik gaan liften
ben in Khartoum aangekomen
en heb het vliegtuig naar Iran genomen

X.

Iran
waarom in godsnaam?

Y.

er was niets anders op dat moment

X.
je had zeker een ticket gestolen

Y.
nee

X.
Habari had op het vliegveld van Khartoum een tas gestolen
met een ticket - toevallig naar Teheran

Y.
hoe kom je daar nu bij?

X.
het maakt niet uit
ik snap dat wel
en toen - - -

Y.
naar Moskou
maar dat is nog een heel verhaal

X.
via Iran naar Moskou en dan hier
dat is pas globalisering

Y.
ik kijk altijd naar de maan
waar ik ook ben
als ik naar de maan kijk weet ik dat ik nog op deze wereld ben

X.
en de coltan

Y.
coltan
die -
dat is een ander verhaal
ben ik kwijt -
anders was ik wel rijk
vreselijk rijk

X.
niet leuk allemaal

Y.
dat wil ik niet horen
ik wil niets horen van niet leuk
of zielig allemaal
of

X.
maar je bent toch door de hel gegaan

Y.
de hel

ja
maar Helsinki is net zo goed de hel

X.
Nzuri gaat voor die arme Habari nog een biertje bestellen
maar als hij met twee glazen terugloopt naar hun tafeltje
is hij weg

6.

X.
eerst ivoor
toen rubber
diamant
goud
koper
hardhout
olie
uranium
en toen de coltan
als het meisje niet zo veel in huis had was ze niet zo populair

Y.
welk meisje?

X.
Zaire
die grondstoffen houden de oorlog gaande
en door alle technische ontwikkelingen
dringen de globaliseringsprocessen door tot in het dichte oerwoud
bij jou in Kitembu
overall

Y.
bij mij in Kitembu
niks bij mij in Kitembu
Kitembu bestaat niet meer
Zaire bestaat niet meer
eigenlijk bestaan wij ook al lang niet meer

X.
Helsinki bestaat in ieder geval
en ook al hebben we geen papieren
we zijn hier en we leven
de treinen rijden
en overall zijn mensen om ons heen

Y.
blanke mensen

X.
proost
op alle blanke mensen

Y.
proost

(ze drinken zogenaamd bier)

X.
in Amerika kun je je helemaal blank laten tatoeëren

Y.
ik ken niemand die dat zou willen

X.
het is ook alleen voor heel rijke negers
en die kunnen zich dat niet permitteren
omdat ze populair zijn vanwege hun huidkleur

Y.
misschien is het wel zo dat hoe langer je hier bent
hoe bleker je wordt
gaan we als blanken straks naar huis

X.
ik ga pas terug
als het land volledig is leeggeroofd
als er in heel Zaïre geen diamantje
en geen korrel coltan meer te vinden is

Y.
hou op over Zaïre
het kan je je kop kosten als ze dat horen

X.
als wie dat horen?
de Finnen?
die weten niet eens waar Zaïre ligt

Y.
omdat het niet meer bestaat
het sprookjesland van Mobutu
dat alleen voor Mobutu een sprookje was
en voor de 50 miljoen anderen een hel

X.
rustig maar
we hoeven hier geen politiek te bedrijven
dat doen de Finnen ook niet
in heel Europa wordt nauwelijks nog politiek bedreven
is het niet fantastisch dat je oorlog kunt voeren zonder kalashnikovs

Y.
hier is het toch geen oorlog

X.
toch wel
maar met andere middelen

niet met het kapmes of de kalashnikov
maar met de bankpas en bankbiljet
de toegangsbiljetten voor het feest van de overwinnaars

Y.
wat jij zegt is net zo goed politiek

X.
tuurlijk
in zekere zin is alles politiek
alles aan ons
ook als we niets zeggen
is politiek
alleen onze aanwezigheid al
hier in deze restauratie
nog bier?

Y.
hoe kom je aan die Euro's?

X.
verdiend

Y.
weet je ook werk voor mij?

X.
misschien
wat kun je?

Y.
alles
niets

X.
ik zal kijken
proost
(drinkt het glas in een teug leeg)
de dingen zijn niet altijd zoals ze er uit zien
eigenlijk was iedereen beter af
toen
het is net als in Irak
of China
of... *(geeft naar believen een aantal voorbeelden: Rusland of Indonesië of Uganda of Sudan of Korea of China of Iran of ... enz.)*
de arme slaven kunnen niet zonder de straffe hand van een meester
dan maken ze elkaar af
na Mobutu is de pleuris uitgebroken
alles is erger geworden sindsdien
het is niet ondenkbaar dat jouw vrouw en kinderen nog zouden leven
als Mobutu er nog was

Y.
Habari laat zich niet provoceren
mijn vrouw is dood en Mobutu is dood
en elke tiran minder is er één

X.

Nzuri begrijpt dat hij ook op een afstand van 7000 kilometer
Mobutu beter niet kan verdedigen
ik wilde alleen maar zeggen dat tirannen soms weldegelijk nuttig...
als de grootmachten ze tenminste goed... bespelen

Y.

Habari kijkt Nzuri aan en even is het stil
je hebt gelijk, zegt hij
het is beter dat we niet meer over politiek praten
of misschien denkt Habari het alleen maar
en spreekt het helemaal niet uit
en loopt zonder iets te zeggen het station uit

7.

X.

een dag later zien ze elkaar weer
want ondanks de argwaan
en de ergernissen
trekken ze toch naar elkaar toe
zoveel negers lopen er niet rond in Helsinki

Y.

drieëntwintig om precies te zijn

X.

en van die drieëntwintig komen alleen Habari en Nzuri uit Zaïre

Y.

uit de Democratische Republiek Congo

X.

zij zijn elkaars enige contact met de werkelijkheid
elk woord in de eigen taal is voedsel
niet alleen voor de geest
maar voor het hele gestel

Y.

ze kunnen toch ook Frans spreken

X.

mijn Frans is nog slechter dan mijn Kiswahili
Nina kiu sana! (ik heb grote dorst)
(lachen)

Y. (lachend)

Utapenda kunywa nini? (wat wil je drinken)

X. (lachend)

la hoja Bia (geen twijfel, bier)

Y.

Bia

(ze lachen - X. improviseert wat nep Afrikaans)

Y.

wat betekent dat?

X.

iedereen is een neger
maar sommigen zijn wat bleek uitgevallen

(lachen)

Y.

ze lachten graag en veel
en desnoods iedere dag om dezelfde grappen

(X. improviseert wat nep Afrikaans)

Y.

wat bleek uitgevallen?

X.

de Finnen niet
die zijn blankgelakt

(lachen)

Y.

nog bia?

X.

Nzuri merkt op dat Habari de waarheid niet altijd letterlijk neemt

Y.

welke waarheid?

X.

hij heeft geld

Y.

gevonden

X.

en een telefoon

Y.

van m'n vriendin

X.

heb jij een vriendin?

Y.

een Finse

X.

geloof ik niet

Y.

weet je
de waarheid is zo dun en kaal
daar kan geen mens mee leven
en de werkelijke wereld vraagt wat meer vlees om de botten

X.

en je vrouw?
die was toch vermoord?
en je kinderen ook?

Y.

jij maakt mij niet wijs dat jouw verhaal wél tot in alle details klopt

X.

leeft je vrouw dan nog wel?
en je kinderen?
en - - -

Y.

de Europese politiek baseert haar asielbeleid
op de officiële Afrikaanse politiek
en als de Afrikaanse politiek liegt
- en dat doet ze meestal -
dwingt ze haar burgers ook te liegen

X.

hou op
we doen niet meer aan politiek

Y.

ik had voldoende reden om te vluchten
net als jij
of niet?

X.

ik ook

Y.

nou dan?

X.

maar jouw vrouw dan
en je kinderen....
zijn die nu echt...
of....

Y.

die zijn dood

X.

Nzuri bestelt nog een glas bier
Habari betaalt het
als een soort zwijggeld

Y.
geen zwijggeld
echt niet

X.
proost
Nzuri weet genoeg
en doet er zijn voordeel mee

Y.
hoe dan?
wat dan waarmee?

X.
er is een regel die zegt
dat het je kansen vergroot bij het verkrijgen van je asielstatus
als je nuttige informatie verstrekt

Y.
dat geloof ik niet
zo corrupt zijn ze hier niet

X.
jij weet daar helemaal niets van

Y.
het is hier toch geen Afrika

8.

X.
twee dagen later

Y. *(geeft hem een krant)*
kijk
de verkiezingen zijn weer uitgesteld

X.
wat een verrassing

Y.
eerst was het april
toen werd gezegd dit voorjaar
nu wordt gezegd dat juni misschien toch niet haalbaar is

X.
lees jij Fins?

Y.
een beetje

X.
volgens mij is dit een een Zweedse krant

Y.
Zweeds is ook niet zo moeilijk

X.
bier?

Y.
nee ik ga meteen door

X.
één glas is verplicht
ben jij hier gisteren nog geweest?

Y.
nee

X.
wat deed je dan?

Y.
weet ik niet meer

X.
vertrouw me nu maar

Y.
ik was aan het verhuizen

X.
je hebt een huis
gefeliciteerd
vertel eens waar

Y.
bij een vrouw

X.
die Finse?

Y.
een andere
ik ben verhuisd
gisteren

X.
van de ene Finse naar een andere

Y.
ja

X.
en daar woon je nu mee samen

Y.

ja
tot ziens

X.
wacht

Y.
bedankt voor het bier

X.
hoe heet ze eigenlijk die Finse van jou

Y.
Sinikka

X.
lijkt wel Afrikaans

Y.
zal ook de globalisering zijn

X.
en verder?

Y.
wat ?

X.
hoe heet ze dan van achteren

Y.
vraag niet zoveel

X.
ik ben je vriend

Y.
ik ga

X.
nog één glaasje

Y.
bedankt

X.
wil je niet horen wat ik vandaag...

Y.
nee
tot ziens

X.
ik was bij Nokia
althans ik probeerde daar binnen te komen
ken je die wijk daarbij de haven

Y.
dat heb je me al eens verteld

X.
daar is zo'n immens architectonisch complex
Nokia Research Centre

Y.
ik zie je morgen weer
misschien

X.
waarom blijf je niet nog even

Y.
dat is een goede vraag
waarom

X.
gewoon
omdat je het gezellig vindt
waar woon je nu dan als ik vragen mag?

Y.
je mag het best vragen

X.
is het hier ver vandaan?

Y.
ja

X.
en hoe heet ze dan eigenlijk die Sinikka van jou

Y.
ben je jaloezers?

X.
helemaal niet

Y.
hou jij wel van vrouwen?

X. (niet volmondig)
jawel
maar niet van allemaal

Y.
het is mooi geweest (*stapt op*)

X.
wacht

Y.

nee

X.

kom

Y.

(geeft X. een zogenaamde klap)

Habari haalt uit

X. (voelt aan z'n kaak)

best hard

Y.

en verlaat het restaurant

verdwijnt meteen

de stad in

9.

Y.

Habari loopt rustig door de stad

liever zou hij gaan rennen

maar dat zou er te verdacht uitzien

hij heeft meteen al spijt van de kaakslag die hij Nzuri had verkocht

hij begrijpt zelf niet helemaal waarom hij het had gedaan

er broeide iets bij Nzuri en dat wilde hij op afstand houden

maar wát precies en waarom wist hij niet

waarom vragen - daar waagt Habari zich niet snel aan

met een omweg loopt hij terug naar het station

gaat de restauratie binnen

zoekt Nzuri aan het tafeltje waar ze altijd samen zitten

maar hij is er niet meer

niets wijst op enige indruk die het incident had achtergelaten

dan ziet hij Nzuri ineens tóch zitten

aan de bar

hij kan zich niet bedwingen en loopt direct op hem af

maar als hij vlakbij is ziet hij dat hij zich vergist

een forse zwarte man - niet Nzuri - draait zich naar hem om

Habari kijkt recht in zijn grote glimmende ogen

Kwaheri! (tot ziens) kwaakt hij in een reflex en draait zich meteen om

hij kent die man

al weet hij niet waarvan

het lijkt een Soedanees

Habari loopt door het restaurant direct weer door naar buiten

zo onopvallend mogelijk

daar is hij in getraind

Sinikka doet niet open als hij bij haar aanbelt

hij is bang dat hij weer moet verhuizen

zodra hij de kans krijgt gaat hij uit Finland weg

10.

Y.

Nzuri zit al anderhalf uur
achter een volledig verschaald glaasje bier

X.

ik moet zuinig zijn

Y.

Nzuri is ook zuinig op expressie van zijn gevoel
hij kijkt niet eens op als Habari binnen komt

X.

ik had je niet meer verwacht

Y.

(omhelst hem)
samahani
samahani (sorry)

X.

je bedoelt...

Y.

er zijn drie dagen verstreken
sinds Habari hem heeft geslagen

X.

ach dat was toch eigenlijk
- terecht

Y.

ik wilde het helemaal niet
en het gebeurde toch
en ik ben nog teruggegaan
om me te verontschuldigen
maar je was er niet meer

X.

ik was -
ik weet het niet meer

Y.

toen ik buiten kwam ben ik opgepakt
ik heb het niet zien aankomen
ze waren in burger
ik moest meteen mee
ik heb mijn verhaal gedaan
maar ze geloofden me niet
ze wisten al het een en ander over mij
maar niet alles
morgen moet ik gaan
weg

eerst naar Brussel
dan Kinshasa

X.
Brussel is niet slecht
ga naar Brussel
Brussel is beter dan hier

Y.
ben jij in Brussel geweest?

X.
ik zou best naar Brussel willen

Y.
ga dan mee

X.
ik ga naar Amerika

Y.
dat lukt je niet

X.
via IJsland

Y.
Habari bestelt drie glazen bier

X.
verwacht je nog iemand?
die Finse misschien?

Y.
welke Finse?

X.
ze lachen
weer
toch weer

Y.
als het bier gebracht wordt drinkt Habari
één glas meteen leeg
ken jij die Soedanees?

X.
Habari kijkt om zich heen

Y.
die zat hier onlangs aan de bar

X.
ik ken hem niet

Y.

ik denk dat hij me verraden heeft

X.

Afrikanen verraden elkaar niet

Y.

ze hebben mij een tijdelijke verblijfsvergunning aangeboden
als ik als informant wil werken

X.

oja?

Y.

ja
die Soedanees was er misschien zo één

X.

denk je?

Y.

ja

X.

waarom geef je mij niet aan?
dan kan jij blijven

Y.

dat wil ik niet

X.

je moet mij gewoon aangeven
dan word ik misschien naar Brussel gestuurd
het maakt mij niet zoveel uit
ik wil weg uit dit land
met de Finnen valt weinig te beginnen

Y.

ik wil dat niet

X.

wil je dan naar Brussel?

Y.

ik weet niet
of het zin heeft om nog iets te willen

X.

naar Zaïre

Y. (schudt zijn hoofd)

na de verkiezingen
misschien

X.

als je het slim speelt en je geeft mij aan...
en er is misschien nog wel iemand...

dan kan je hier blijven
als je wilt
ik kan je daarbij helpen
ik weet nog wel een paar illegalen
en ik ken ook iemand die...

Y.

nee nee nee nee nee
echt niet
zijn telefoon gaat af
ik verraad geen vrienden
dat kan ik niet dat wil ik niet
zijn telefoon gaat weer af
Habari drinkt een tweede halve liter glas in één teug uit
zijn telefoon gaat nog eens af

X.

moet je niet opnemen?
waarom neem je niet op?

Y. *(beantwoordt zijn telefoon)*

oui
Mchumba...?
Oui
oui
oui j'arrive a Bruxelles
oui
oui
non je ne suis pas seule
oui
moi aussi
a bientot

X.

was dat Brussel?

Y.

ik ga
ik heb nog 22 uur
hij gaat
het lijkt alsof hij gaat
hij draait zich nog een keer om
en slaat snel het derde glas bier achterover
ik weet niet of...
(ziet er ineens vreselijk moe en bedroefd uit)
we zien elkaar spoedig weer
in eh...Brussel
reken jij even af?
lieverd
(geeft X. een zoen en waggelt het restaurant uit)

X.

Nzuri kijkt hem na
de lippen van Habari gloeien nog na op zijn wang

11.

Y.

ik ben een trekvogel
en ik vlieg naar het zuiden
Helsinki is me te kil geworden
te donker
te hel

in Brussel zie ik Mchumba weer
ze is dolgelukkig me te zien
ik slaap met haar
en we huilen samen omdat ik niet kan blijven

drie dagen later land ik in Kinshasa waar ik een paspoort ontvang
een officieel persoonsbewijs met een foto waarop ik mezelf herken
het land maakt bij aankomst meteen een vredige indruk
iedereen lacht en lijkt tevreden
als ik vraag naar de politieke situatie
hoor ik van alle kanten dat er vrede is bereikt
de grondstoffenoorlog
de guerillastrijd
de stammenvetes
allemaal opgelost
de verkiezingen zijn voorspoedig verlopen
er is een goed functionerend parlement waarin bewoners uit alle delen van het land zijn
vertegenwoordigd
Congo is een modelrepubliek geworden
Afrika een modelcontinent
de kalashnikovs zijn ingeleverd
en het regenwoud kan op adem komen
het mooiste land van Afrika bloeit weer op
de mandril is weer helemaal terug
evenals de berggorilla en de okapi
er is een treinverbinding gelegd tussen Kinshasa en de oostelijke provincies
de overheid schenkt mij het stuk land terug
dat ik 5 jaar geleden aan de opstandelingen heb moeten afstaan
de staat geeft renteloze leningen uit om het te bebouwen
eerst is het nog een kraterlandschap
de afgravingen hadden een schat aan coltan blootgelegd
maar omdat de prijs van een kilo coltan gezakt is naar het vooroorlogs peil
is er geen opstandeling meer in geïnteresseerd
alle boze negers zijn trouwens naar het Darfur verhuisd
waar ze een voorspoedig einde wacht in de vuurlinie van de VN en de Afrikaanse Unie

ik ploeg het land om en verander het in een vruchtbare oase
begin tropische vruchten te verbouwen
tamarindes en kokosnoten
die ik tegen een goede prijs kwijt raak op de markt in Kisungwe
soms ga ik ook naar Gisenyi dat net over de grens ligt
Rwanda is net als Burundi en Uganda een voorbeeldige democratie geworden

op een avond in Kisungwe aan het grote meer van Kivu
ontmoet ik de meest betoverende vrouw van midden Afrika
ik krijg van haar het mooiste kleine negertje dat ik ooit heb gezien

en nog een
en nog een
en nog een
en twee dorpen verderop verwek ik ook nog een paar droppies van kinderen
die ik eens in de week verwen met rijpe mango's en bananen uit eigen kweek

en als ik nog iets te wensen over had
zou ik er op vertrouwen dat het werd vervuld
en dat alleen al maakt me gelukkig
en ontslaat me van een dwaze zoektocht naar een beter bestaan

ik heb het vermoeden dat er een goudader door mijn tuin loopt
maar ik heb het niet nodig om hem te exploiteren

soms krijg ik bezoek van een mandril
en in de vijver planten de goliathkikkers zich voort

ik weet dat ik op mijn 64e nog een dochter krijg
en bij mijn leven 27 kleinkinderen in gezondheid mag ontvangen
en dat ik 83 jaar oud wordt
en op mijn begrafenis wordt iedereen dronken en stoned
en zal zeggen : we missen Habari
maar we houden van hem zoals hij was

(verandert plotseling van toon)

dan moet ik gaan
ik heb nog een uur om me te melden op het vliegveld van Helsinki
ik heb geen geld meer maar ga toch met de ondergrondse

12.

X.

Afrikanen verraden elkaar niet
of dat nu waar is of niet
Nzuri krijgt die zin niet meer uit z'n hoofd

hij voelt zich schuldig
maar niemand kan het aan hem zien
het zit allemaal in zijn hoofd
alleen maar in zijn hoofd
het is net een perfect uitgevoerd vreemdelingenbeleid
hij laat geen onbekende gedachten toe
geen vreemdeling
niets

een neger die liegt is geen neger
met elke leugen wordt hij bleker
tot hij volledig wit weggetrokken
te kijk zit als een leugenaar

hij wil het van zich af praten
maar omdat zijn enige kameraad zojuist voorgoed vertrokken is
begint hij maar wat tegen de bierglazen te kletsen

ze zeggen wel niks terug
maar in de liefde is de wederzijdsheid ook een zeldzaamheid

Nzuri bestelt drie glazen bier en zeven Finse wodka's
en hij belooft zichzelf dat hij een beter mens zal worden
als hij ze allemaal leegdrinkt

het bier is er om over de eerste schroom heen te komen
de wodka om te vergeten wie en waar hij is

na het derde glas bier begint het restaurant te schommelen
na de tweede glas wodka kan hij zich niet meer voorstellen dat hij het is die schommelt
na het vijfde glas wodka valt hij van z'n stoel
na het zesde glas nog een keer
het zevende nipt hij heel langzaam en voorzichtig leeg

op de ...
op de ...

op het vergeten
de verzoening in het paradijs

mijn grootvader vertelde mij
dat alles als een boemerang ooit terugkeert
vroeg of laat
en ons dan velt

hij verwacht de nekslag ieder moment
hij bestelt nog een 8e glas wodka
of heeft in ieder geval het idee dat hij het doet
en maait en passant al het glaswerk van tafel

sorry sorry sorry sorry sorry
sorry

my name is nobody
under western eyes
undsoweiter
apocalyps vrouw
burp
vandattemendattemen
Koning Leopold was trots op zijn nieuwe achtertuin
die olifantenslagtand kreeg een ereplaats naast het Afrikaanse koningsmasker
voordat we verder gaan wil ik een toast uitbrengen op de illegale gemeenschap in Helsinki
die zich zo voortreffelijk schuilhoudt

Lapland moet ook heel mooi zijn

op een hele eland moet je toch wel twee weken kunnen leven

zat hier zojuist niet nóg een neger?

ik noem me zelf geen verrader
het is hij of zij
zij of wij

wij of jullie
jullie of ik

elk goed functionerend systeem zal proberen vreemdelingen te weren
eerst door ze tegen elkaar uit te spelen
en als dat niet voldoende is
door ze...
ik probeer het woord verdelging te vermijden

het is toch godverdomme zo dat - - -
als ik een Fin was zou ik - - -

wanhoop is het grootste gevaar
het is zo gemakkelijk de hoop op te geven
in het uiterste geval gewoon meer drinken

spijt
melancholie
die hele gevoelszone moet je kunnen omzeilen
overwinnen
inkaderen
omheinen
afbranden
undsowweiter
burp

de mensen zijn zichzelf het meest vreemd

jammer dat je hier niet met zloty's kunt betalen

auch eine Erweiterte Ausgabe kommt zu ende

het is hier toch niet verboden om te slapen

13.

Y.

het eindstation van de ondergrondse is in het oosten van de stad
toen moest ik nog met de bus
ik had geen geld voor een kaartje
maar de chauffeur begreep wel waar ik heen moest
en liet me gewoon meerijden
toen ik voor de luchthaven stond
besloot ik niet naar binnen te gaan
ik kreeg ineens een visioen
dat ik in Kinshasa zou worden vastgezet
en gemarteld en vermoord

X.

was je daar echt bang voor?

Y.

het was sterker dan angst
ik wist het absoluut zeker

ik kan mijn eigen toekomst voorzien
dat is voornamelijk een handicap
want het is beter om niet te weten wat er gaat gebeuren
zeker niet als het om ongelukken gaat
maar ik zag het voor me en ik wist
dat ik niet naar Congo terug moest gaan

X.
misschien na de verkiezingen

Y.
misschien
ik wilde ook graag hier zijn

X.
ik ben blij je te zien

Y.
jij hebt toch een kamer

X.
kun je niet bij één van je vrouwen wonen

Y.
o nee
dat is voorbij

X.
voor één nacht kan het wel
en over twee weken kan jij misschien
mijn kamer overnemen
als ik mijn visum heb
voor Amerika

Y.
Amerika
(*probeert het zich voor te stellen*)

X.
Habari's telefoon gaat af

Y.
neem jij hem even op

X.
beter van niet
niet opnemen
als je de telefoon beantwoordt kunnen ze zien waar je bent
en we zijn nu allebei illegaal

Y.
jij ook?

X.
al lang

Y.
de telefoon gaat weer af
en nog een keer

X.
je moet hem uitzetten
anders kunnen ze nóg traceren waar je bent

Y.
hij blijft maar af gaan dat ding
(Y. probeert de telefoon uit te zetten, hem weg te gooien als een handgranaat, maar het ding wil niet weg en niet kapot, lijkt het wel)

X.
waar zit die coltan eigenlijk?

Y.
in de telefoon

X.
zullen we
eens kijken

(ze halen de telefoon helemaal uit elkaar maar vinden niets dat aan het beeld van coltan voldoet)

Y.
zou dit het zijn?

X.
nee

Y.
dit?

X.
dat is de batterij

Y.
hier

X.
nee
waarschijnlijk is het een sprookje
zit er helemaal geen coltan in

Y.
heeft Afrika zich weer eens om de tuin laten leiden
een oorlog gevoerd om niets
om helemaal niets

X.
er wordt gezegd dat het ook in computers zit

Y.
oja?

X.
ja

Y.
zullen we niet eens in een ander restaurant afspreken

X.
het is wel verstandig
iedere dag ergens anders af te spreken

Y.
heb je die Soedanees nog gezien?

X.
nee -

Y.
het was misschien toch geen verrader

X.
weet je niet

Y.
of hij is zelf verraden

X.
weet je niet

Y.
weet je het echt niet?

X.
nee - geloof me

Y.
heb jij nog geld?

X. (leegt z'n zakken)
dat wordt dan samen één glas

Y.
op de toekomst
onze toekomst - !
en die van Congo - !
en van Afrika - !

X. (heel zachtjes)
sssst
niet zo hard

Y.
waarom?
ik ben niet bang voor de overheid

X.
ik wel
dus spaar mij dan alsjeblieft

Y.
word jij ook gezocht?

X.
misschien niet
maar ik moet niet opvallen
bij de naturalisatiedienst

Y.
schijnt aan de naturalisatiedienst
het woord alleen al
naturalisatie
als we geen toast meer mogen uitbrengen op de toekomst
zal die ook nooit aanbreken

X.
je hebt gelijk
op de toekomst

Y.
onze toekomst

14.

X.
en dan?

Y.
dan?

X.
hoe loopt het af?

Y.
met Habari?
die wordt opgepakt en teruggestuurd
in Kinshasa wordt hij vastgezet

X.
en gemarteld?

Y.
hij wordt verhoord
geslagen
iedere dag
twee maanden lang
hij heeft geen papieren
en krijgt daarom een boete opgelegd van 2000 dollar
die kan hij niet betalen

en dan wordt dat omgezet in gevangenisstraf
na zes maanden wordt hij vrijgelaten
en nog steeds zonder papieren op straat gezet
dan vlucht hij opnieuw naar Europa
via Tunesië naar Italië
en daar leeft hij nog acht en een halve maand
in Napels
voor hij overlijdt

X.
moord?

Y.
nee
van uitputting

X.
jammer hoor
het was een lieve man

Y.
vind je dat echt?

X.
ja

Y. (*intens tevreden*)
dank je

X.
Nzuri heeft er verstandig aan gedaan Habari niet bij hem te laten logeren
maar al met al duurt het toch nog 3 maanden voor hij zijn visum krijgt
voor Canada - niet voor de Verenigde Staten
naar Afrika gaat hij nooit meer terug
toch sterft hij acht jaar later aan aids
maar die had hij in Tallinn al opgelopen

Y.
in Tallinn
ja
je moet uitkijken
negers zijn best populair in de noordelijke landen
is dat ook zo in Canada?

X.
ja
ook in Canada
je hebt daar wel wat indianen
en aziaten
maar weinig echte zwarten
met zo'n diep donkere huid
als wij
we moeten onze huid duur verkopen
voor we helemaal uitsterven

